

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ ПРАВОПОРУШЕННЯМ У СФЕРІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

THE ROLE AND SIGNIFICANCE OF CRIME PREVENTION IN THE SPHERE OF ECONOMY FUNCTIONING IN TODAY'S CONDITIONS

Перунін В. М., здобувач

Науково-дослідний інститут публічного права

Мета наукової статті полягає в виявленні найбільш перспективного сучасного підходу до оптимізації кількості «правопорушень у сфері функціонування економіки». В ході дослідження з'ясовано особливості сучасного стану побудови протидії «економічним правопорушенням» в Україні. Доведено, що «економіка» і «право» на сучасному етапі розвитку суспільства здебільшого розглядаються як окремі (самостійні) але взаємозалежні категорії. Сутність такої взаємозалежності, з одного боку дозволяє державі забезпечувати не лише економічний розвиток, але й економічну та фінансову безпеку, а з іншого боку вимагає від держави належної охорони та захисту прав, свобод та законних інтересів громадян й юридичних осіб у відносинах між суб'єктами економіки. Наголешено, що такі поняття, як «правопорушення в сфері функціонування економіки» та «економічні правопорушення», наразі не мають законодавчо визначеної дефініції. На додачу до цього, перелік відповідних деліктів відрізняється різноманітністю та динамічністю, що становить значну небезпеку для суспільства і держави, адже не дозволяє орієнтуватись на один лише попередній досвід протидії відповідним правопорушенням. Враховуючи обидві наведені вище особливості, ефективне забезпечення функціонування економіки та підтримання економічної безпеки не може зводитись лише до реактивної відповіді на скоєні «правопорушення в сфері функціонування економіки», а потребує проактивного, належним чином врегульованого адміністративно-правового підходу, смисл та сутність якого мають бути спрямовані на запобігання відповідним правопорушенням. Встановлено, що для забезпечення протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави, в Україні створено центральний орган виконавчої влади із відповідними повноваженнями та зоною відповідальності – Бюро економічної безпеки України. Результатом дослідження стало обґрунтування необхідності проактивного ставлення до запобігання правопорушенням в сфері економіки, забезпечення якого реалізується шляхом запровадження ризик-орієнтованого підходу.

Ключові слова: адміністративне право, безпека, Бюро економічної безпеки України, економіка, загроза, ризик, ризик-орієнтований підхід.

The purpose of the scientific article is to identify the most promising modern approach to optimizing the number of "offenses in the sphere of economic functioning". The study revealed the features of the current state of counteraction to "economic offenses" in Ukraine. It is proven that "economy" and "law" at the current stage of society's development are mostly considered as separate (independent) but interdependent categories. The essence of such interdependence, on the one hand, allows the state to ensure not only economic development, but also economic and financial security, and on the other hand, requires the state to properly protect and defend the rights, freedoms and legitimate interests of citizens and legal entities in relations between economic entities. It is emphasized that such concepts as "offenses in the sphere of economic functioning" and "economic offenses" currently do not have a legally defined definition. In addition, the list of relevant torts is diverse and dynamic, which poses a significant danger to society and the state, as it does not allow us to focus on only one previous experience of combating relevant offenses. Taking into account both of the above features, effective provision of the functioning of the economy and maintenance of economic security cannot be reduced to a reactive response to committed "offenses in the sphere of economic functioning", but requires a proactive, properly regulated administrative and legal approach, the meaning and essence of which should be aimed at preventing relevant offenses. It has been established that in order to ensure counteraction to offenses that encroach on the functioning of the state economy, a central executive body with appropriate powers and area of responsibility has been created in Ukraine – the Bureau of Economic Security of Ukraine.

The result of the study was the justification of the need for a proactive attitude to preventing offenses in the sphere of economy, the provision of which is implemented by introducing a risk-oriented approach.

Key words: administrative law, security, Bureau of Economic Security of Ukraine, economy, threat, risk, risk-oriented approach.

Постановка проблеми. Більше 10-ти років тому, зважаючи в своєму дослідженні поняття «економіка» і «право», Д. Вовк та І. Єфіменко зазначили, що співвідношення цих категорій «є одним з важливих питань як економічної, так і юридичної науки, що має як теоретичне, так і суто практичне значення. Це зумовлюється необхідністю переосмислення взаємодії економічної і правової систем в умовах, з одного боку, трансформації українського суспільства, розвитку ринкової економіки і демократії, а з другого – відмови від методологічного монізму радянської доби, за якої модель співвідношення економіки і права зводилася до конструкції «базис – надбудова» [1, с. 135].

Із викладеного витікає, що «економіка» та «право» – це окремі явища, взаємодія яких хоча і має певні закономірності, але багато в чому є довільною та залежить від сучасних поглядів на неї суспільства, влади і наукового товариства.

Як слушно зауважує Н. Кантор, усі існуючі концепції взаємодії «економіки» та «права» ґрунтуються на одній з таких моделей: «1) економіка визначає право (або, застосовуючи марксистську термінологію, вони співвідносяться як базис і надбудова); 2) першість віддається праву перед економікою; 3) право й економіка розглядаються як

взаємно діючі, (або такі) що взаємно впливають один на одного» [2, с. 43–44]. Вчений наголошує, що на теперішній час загальноновизнаною є саме третя модель співвідношення означених категорій. Ми також дотримуємось цього підходу.

Втім, усе викладене має декілька важливих для нашого дослідження наслідків. Передусім наголосимо, що існування різних (багато в чому історично обумовлених) поглядів на співвідношення категорій «економіка» та «право» змушує замислитись над тим, в чому сутність впливу перелічених сфер одна на одну.

З цього приводу зазначимо, що наразі цілком можна уявити собі ситуацію, в якій деякі «економічні» явища здатні існувати поза полем правового регулювання, або незалежно від нього (наприклад, ціноутворення на певні групи товарів). В той же час, сфера «правових» відносин також не обмежується виключно регулюванням «економіки». Отже, вказані галузі за сферами свого впливу не ідентичні, а лише перетинаються (хоча площа такого перетину й доволі вагомая).

Смисл означеного перетину полягає в упорядкуванні відносин. На макрорівні таке регулювання, вочевидь, має забезпечити бажаний політико-правовий вплив, від якого залежать успішність держави і якість життя суспіль-

ства. А на меншому рівні (або при розгляді проблеми під іншим кутом) сутність правового регулювання полягає в встановленні правил для адміністрування відносин між різноманітними суб'єктами економіки, що має сприяти належному забезпеченню реалізації прав, свобод та законних інтересів громадян і юридичних осіб. В цьому дослідженні нас безперечно цікавить саме другий тип явищ. А запропонований нами умовний розподіл має допомогти звужити й обмежити коло досліджуваних питань.

Звернемо увагу й на те, що встановлення певних правил, на жаль, не здатне стовідсотково гарантувати їх дотримання. Така особливість є причиною виникнення «правопорушень», повне уникнення яких навряд чи взагалі можливе. При цьому, чинне національне законодавство зміст названого поняття чітко не визначає. Натомість воно оперує такими нормативно закріпленими термінами як: Митне правопорушення (7); Бюджетне правопорушення (2); Фінансове правопорушення (2); Податкове правопорушення; Кримінальне правопорушення (3); Адміністративне правопорушення; Адміністративне корупційне правопорушення; Корупційне правопорушення (3); Правопорушення, пов'язане з корупцією тощо [3].

Із назв перелічених вище термінів стає зрозумілим, що «правопорушення в сфері функціонування економіки» не лише стосуються різних галузей та підгалузей права, але й мають різний ступень суспільної небезпеки (від злочинів й кримінальних правопорушень до адміністративних проступків).

Так, правопорушення в сфері функціонування економіки визначені, наприклад: у главі 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУпАП) – «Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності» [4]; або в розділі VII Кримінального кодексу України (ККУ) – «Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності» [5]; а також в інших кодексах та законах. Отже, поняття «економічне правопорушення» представляє з себе узагальнену категорію, зміст якої виходить за межі законодавчо визначених (закріплених) дефініцій, або лише якоїсь однієї галузі права.

З цього приводу В. Киргізова зазначає, що наразі «у правовій доктрині відсутній уніфікований підхід щодо визначення поняття «економічний злочин» [6, с. 711]. Те саме, на наш погляд, справедливо і по відношенню до понять «економічне правопорушення» та «правопорушення в сфері функціонування економіки». При цьому, дослідники наводять цілу низку наукових спроб диференціювати та класифікувати «економічні злочини». Вирішенням означеного питання займалися, наприклад: Н. Гуторова та С. Романов (2001-й рік – робота «Злочини в сфері економіки: проблеми кримінологічної і кримінально-правової класифікації») [7]; Н. Бондаренко (2004-й рік – «Класифікація економічних злочинів на основі Кримінального кодексу України») [8]; В. Попович (2004-й рік – «Економіко-кримінологічна теорія детінізації економіки») [9]; І. Митрофанов та Т. Гайкова (2009-й рік – «Загальна характеристика та види злочинів у сфері господарської діяльності») [10]; Ю. Канібер (2012-й рік – «Поняття та види економічних злочинів в контексті розвитку правової держави») [11]; О. Обаль (2021-й рік – «Взаємодія правоохоронних, контролюючих та інших органів при розслідуванні економічних злочинів») [12] та інші.

Перелічені вище напрацювання були здійснені переважно в галузі кримінального права. Проте, як це вже було продемонстровано раніше, поняття «правопорушення в сфері функціонування економіки» за своїм змістом більш широке і має охоплювати й інші галузі права. Крім того, в наведених прикладах розмірковування над питаннями сутності й класифікації «економічних правопорушень» в даному випадку носить скоріше науково-теоретичний характер. Нас же цікавить більш практичне спрямування.

А саме, пошук найбільш дієвих сучасних підходів до зниження кількості «економічних правопорушень» в цілому.

Аналіз останніх досліджень. Зауважимо, що окремі питання протидії правопорушенням у сфері економіки, підприємництва, фінансів, податків, мит, ліцензування тощо розглядали в своїх працях багато відомих вітчизняних вчених-правників. Серед них, наприклад: В. Авер'янов, С. Алексєєв, О. Андрійко, К. Афанасьєв, О. Бандурка, Д. Бахрах, В. Бевзенко, О. Безпалова, Ю. Битяк, Л. Біла-Тіунова, В. Білоус, І. Бородін, В. Галушко, В. Гаращук, О. Гетманець, І. Голосніченко, І. Гриценко, Н. Губерська, С. Гусаров, С. Денисюк, О. Джафарова, Е. Дмитренко, Є. Додін, Т. Кагановська, Р. Калужний, С. Клімова, Н. Коваленко, І. Коліушко, І. Комарницька, А. Комзюк, О. Константний, С. Кузнichenko, О. Кузьменко, А. Куліш, К. Левченко, Ю. Легеза, В. Лиховид, Д. Лук'янець, Д. Лученко, П. Лютиков, Р. Мельник, О. Музичук, В. Настюк, Н. Нижник, В. Ортинський, О. Остапенко, В. Плішкін, В. Працюк, Д. Приймаченко, О. Проневич, О. Савицька, О. Салманова, О. Сиявська, М. Смокович, В. Сокурєнко, В. Шамрай, Р. Шаповал, С. Шатрава, В. Шкарупа, Х. Ярмакі та багато інших.

Окремого згадування в контексті цього дослідження заслуговують такі сучасні науково-інформаційні матеріали як: *наукова стаття* – «Адміністративно-правові аспекти регулювання діяльності підрозділів Національної поліції України, що здійснюють запобігання правопорушень у фінансовій сфері та галузях економіки» (Ю. Поптанич; 2018 рік) [13]; *дисертація* – «Адміністративно-правовий механізм протидії правопорушенням у сфері підприємницької діяльності в Україні» (В. Васильєв; 2019 рік) [14]; *монографія* – «Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг» (Н. Внукова, С. Глібка; 2020 рік) [15]; *дисертація* – «Адміністративно-правові засади оптимізації діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави» (В. Люх, 2021 рік) [16]; *керівництво із застосування* – «Ризик-орієнтований нагляд» (FATF; 2021 рік) [17]; *наукова стаття* – «Адміністративно-правове регулювання реалізації економічної функції держави та економічна функція адміністративного права: питання співвідношення» (Т. Коломоєць, Д. Кремова, В. Колпаков; 2022 рік) [18]; *наукова стаття* – «Застосування ризик-орієнтованого підходу у практичній діяльності детективів бюро економічної безпеки» (О. Карапетян, А. Колесніков, Р. Олійничук; 2024 рік) [19].

Перелічені наукові джерела та наведений доволі довгий список дослідників свідчать про стійкий і невсходячий інтерес з боку наукового товариства до проблематики запобігання «правопорушенням у сфері функціонування економіки». Але більшість згаданих досліджень характеризуються спрямованістю на вивчення діяльності окремих суб'єктів правопорядку, або орієнтацією на виявлення особливостей протидії і запобігання правопорушенням в вузьких економічних питаннях. В той же час, у названих роботах наводяться відомості, які свідчать про загострення загроз для національної економіки в цілому, що робить доцільним виявлення та вивчення найбільш дієвих сучасних підходів до зниження кількості «економічних правопорушень», чим і обґрунтовується актуальність цього дослідження.

Мета роботи полягає в виявленні найбільш перспективного сучасного підходу до зниження кількості «правопорушень у сфері функціонування економіки». **Об'єктом** дослідження є взаємовідносини, що мають місце під час організації протидії «економічним правопорушенням». **Предмет** вивчення становлять сучасні підходи до запобігання «правопорушенням у сфері функціонування економіки».

Завдання цієї роботи передбачають: виявити особливості сучасного стану протидії «правопорушенням у сфері

функціонування економіки»; окреслити підходи, які на теперішній час застосовуються для запобігання «правопорушенням у сфері функціонування економіки»; зробити висновки щодо особливостей найбільш перспективних сучасних підходів до запобігання «правопорушенням у сфері функціонування економіки».

Для виконання поставлених завдань застосовано *метод аналізу* наукової правничої літератури та нормативно-правових актів національного законодавства.

Виклад основного матеріалу. Одразу зазначимо, що більшість дослідників вказують на критичну важливість посилення протидії «правопорушенням у сфері функціонування економіки». Так, Ю. Поптанич (у 2018-му році), зокрема посиляючись на напрацювання В. Франчука (2016-й рік) [20], зауважує, що: «однією з основних негативних тенденцій сучасного розвитку України є криміналізація багатьох сфер економіки. ... (При цьому), сучасній економічній злочинності в Україні властиві як загальні ознаки, так і деякі специфічні особливості і тенденції розвитку, зокрема: 1) Високий рівень латентності економічних злочинів; 2) Швидкий спосіб злочинних посягань; 3) Активна участь у здійсненні злочинів організованих злочинних груп; 4) Зрошення економічної і загальнокримінальної злочинності; 5) Посилення міжрегіонального і транснаціонального характеру економічної злочинності» [13, с. 101].

На негативні явища в сфері економіки вказує й В. Василюв. У 2019-му році в своєму дисертаційному дослідженні вчений наголошує, що в сфері підприємницької діяльності «вчиняється чимала кількість правопорушень, які здатні не тільки знизити ефективність підприємницької діяльності, а й завдати шкоди публічним інтересам, в яких відображаються інтереси всього суспільства і кожного його окремого члена. Про це свідчить, зокрема статистика поширення адміністративних правопорушень у галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності, питома вага яких у загальній кількості адміністративних проступків становить близько 10 %. До них треба ще додати проступки загального характеру, які вчиняються у різних сферах, в тому числі у сфері підприємницької діяльності» [14, с. 3].

З приводу викладеного підкреслимо, що хоча адміністративні правопорушення і не становлять такої високої суспільної небезпеки як злочини, але таку небезпеку для суспільства створює їх кількість. Тож, факт перевищення 10% питомої ваги, яку складають відповідні проступки від загальної кількості адміністративних правопорушень, насправді створює доволі суттєві ризики для належного функціонування і розвитку національної економіки.

Доречно вказати позицію В. Киргізових, яка охарактеризувала тенденції щодо безпеки, яку становлять «правопорушення в сфері функціонування економіки». «Перехід України до ринкової економіки, розвиток підприємництва, заохочення конкуренції, розширення зовнішньої торгівлі сприяли створенню нових можливостей для злочинної діяльності у сфері економіки. Водночас низька ймовірність викриття та високі прибутки, пов'язані з економічною злочинністю, роблять економічну сферу дуже привабливою для правопорушників. У свою чергу, величезні втрати, пов'язані з економічною злочинністю, підтримують системи соціального захисту та дестабілізують економічні системи...» [6, с. 711].

Все вище перелічене вказує на значні загрози національній економіці, які вочевидь викликані не лише зовнішнім негативним впливом, або невдачними внутрішньополітичними рішеннями, але й в значній мірі правовими деліктами.

До зазначеного корисно буде додати відомості викладені штучним інтелектом Gemini. Чатбот III стверджує, що аналіз динаміки правопорушень у сфері економіки

в Україні за останні 10 років є складним завданням, оскільки точна і повна статистика не завжди є загальнодоступною та може відрізнитися в залежності від джерел (Генеральна прокуратура, МВС, аналітичні центри тощо). Проте, загальна кількість зареєстрованих злочинів у сфері господарської діяльності, що є значною частиною економічної злочинності, демонструвала тенденцію до зниження. Наприклад, у період з 2013 по 2017 рік кількість таких злочинів зменшилася майже вдвічі. Однак це зниження може бути зумовлене не лише реальним спадом злочинності, але й змінами законодавства, реформуванням правоохоронних органів, а також латентністю злочинів. В період з 2020 по 2024 роки тенденція до зменшення кількості «економічних правопорушень» продовжувалась. Причинами цього зокрема могли бути: пандемія COVID-19, повномасштабне вторгнення РФ та пов'язані з ними економічні й соціальні зміни. В той же час, саме війна значно вплинула на структуру злочинності, породжуючи і стимулюючи нові виклики та ризики. Наприклад, такі як зростання кіберзлочинності, шахрайства і корупції, які відбуваються на фоні недостатньої ефективності розслідувань та проблем в системі правосуддя.

Враховуючи викладене, складається доволі парадоксальна ситуація, при якій кількість правопорушень в сфері функціонування економіки начебто зменшується, а відповідні загрози і ризики зростають. Отже, підвищується і ціна помилки (недосконалості або прорахунку) в протидії «економічним правопорушенням». В такому випадку особливого значення передусім набувають: завчасне виявлення негативних тенденцій, прогнозування ризиків та запобігання правопорушенням.

Існує доволі багато випадків, які демонструють реагування держави на вже виявлені та добре усвідомлені ризики. Подекуди такі дії безпосередньо спрямовані на запобігання відповідним правопорушенням. Прикладом може бути масштабна антикорупційна робота, що проводиться в Україні. Остання включає в себе не лише створення системи відповідальних уповноважених суб'єктів, але й залучення до активної взаємодії вже існуючих органів. Так, до запобігання корупції, наприклад, залучаються суб'єкти, які знаходяться в сфері управління Міністерства внутрішніх справ України. Відповідні напрацювання викладені в «Методичних рекомендаціях щодо організації роботи із запобігання корупції юридичних осіб, що належать до сфери управління МВС» [21] та в інших матеріалах і актах.

Іншим адміністративним способом організації протидії «правопорушенням в сфері економічної діяльності» є створення державного органу, спеціально спрямованого на вирішення існуючої проблеми. Позитивним досягненням в цьому контексті безсумнівно є прийняття Закону України «Про Бюро економічної безпеки України».

Бюро економічної безпеки України (БЕБ) – «це центральний орган виконавчої влади, на який покладаються завдання щодо протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави» [22, ст. 1]. Закон про БЕБ був прийнятий напочатку 2021-го року, але згідно прикінцевим положенням названого нормативно-правового акту Бюро розпочало роботу пізніше, адже його склад необхідно було сформувати та принаймні мінімально укомплектувати. Тож, на сьогоднішній день досвід роботи БЕБ ще порівняно невеликий в співставленні із більшістю інших центральних органів виконавчої влади.

Втім, прогресивним надбанням згаданого Закону є нормативно-правове закріплення так званого «ризикорієнтованого підходу. Останній передбачає: «виявлення, оцінювання та визначення ризиків вчинення кримінальних правопорушень у сфері економіки, а також вжиття відповідних заходів щодо управління ризиками у спосіб та в обсязі, що забезпечують мінімізацію таких ризиків залежно від їх рівня» [22, ст. 2].

Отже, ризик-орієнтований підхід є складовою протидії правопорушенням в сфері економіки, передусім спрямованою саме на запобігання. При цьому, хоча запобігання є доволі традиційним підходом в діяльності органів правопорядку, в даному випадку його реалізація ґрунтується не лише на статистиці тих правопорушень, що вже відбулися, а має враховувати різні вірогідні моделі та прогнози розвитку ситуації. Саме завдяки цій особливості ризик-орієнтований підхід і забезпечує проактивну позицію БЕБ.

Разом із тим ризик-орієнтований підхід не є чимось новим в світовій практиці та в діяльності державних органів України. Адже наша держава доволі давно співпрацює із Групою з розробки фінансових заходів протидії відмиванню коштів (FATF), наприклад, щодо організації та здійснення фінансового моніторингу.

Наразі FATF є «незалежним міжурядовим органом, який розробляє та просуває політику захисту глобальної фінансової системи від відмивання грошей, фінансування тероризму й фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Рекомендації FATF визнають як міжнародний стандарт протидії відмиванню коштів (ПВК) і фінансуванню тероризму (ФТ)» [17, с. 2]. Ця організація достатньо давно використовує в своїй роботі «ризик-орієнтований підхід», а в 2021-му році FATF видала «Керівництво із застосування ризик-орієнтованого нагляду». Таким чином, запровадження ризик-орієнтованого підходу в роботі БЕБ є прикладом творчого опанування сучасних ефективних міжнародних підходів та практик.

Особливість ризик-орієнтованої діяльності БЕБ полягає в тому, що «критерії ризиків визначаються Бюро економічної безпеки України самостійно. ... (А) порядок застосування ризик-орієнтованого підходу затверджується наказом Бюро економічної безпеки України. ... Порядок проведення комплексу заходів з оцінювання ризиків у сфері економіки затверджується Кабінетом Міністрів України» [22, ст. 12, 13]. Отже, означена діяльність врегульовується на підзаконному рівні і вимагає щільної взаємодії з іншими контролюючими суб'єктами та державними органами, а також значної методологічної підготовки.

Висновки. Узагальнюючи проаналізовані дані щодо сучасного підходу до зниження кількості «правопорушень у сфері функціонування економіки» виникають підстави стверджувати таке.

1. «Економіка» і «право» на сучасному етапі розвитку суспільства здебільшого розглядаються як окремі (самостійні) але взаємозалежні категорії. Сутність такої взаємозалежності, з одного боку дозволяє державі забезпечувати не лише економічний розвиток, але й економічну та фінансову безпеку, а з іншого боку вимагає від держави належної охорони та захисту прав, свобод та законних інтересів громадян й юридичних осіб у відносинах між суб'єктами економіки.

2. Такі поняття, як «правопорушення в сфері функціонування економіки» та «економічні правопорушення», наразі не мають законодавчо визначеної дефініції. На додачу до цього, перелік відповідних деліктів відрізняється різноманітністю та динамічністю, що становить значну небезпеку для суспільства і держави, адже не дозволяє орієнтуватись на один лише попередній досвід протидії відповідним правопорушенням.

3. Враховуючи обидві наведені вище особливості, ефективне забезпечення функціонування економіки та підтримання економічної безпеки не може зводитись лише до реактивної відповіді на скоєні «правопорушення в сфері функціонування економіки», а потребує проактивного, належним чином врегульованого адміністративно-правового підходу, смисл та сутність якого мають бути спрямовані на запобігання відповідним правопорушенням.

4. Для забезпечення протидії правопорушенням, що посягають на функціонування економіки держави, в Україні створено центральний орган виконавчої влади із відповідними повноваженнями та зоною відповідальності – Бюро економічної безпеки України. З метою запобігання ризикам пов'язаним із «правопорушеннями в сфері функціонування економіки» в Україні на рівні закону закріплено застосування ризик-орієнтованого підходу, що безумовно є прогресивною практикою. Особливості реалізації останнього визначаються на підзаконному рівні.

5. Зважаючи на динамічність переліку «економічних правопорушень», інших загроз і ризиків, притаманних економіці й економічній безпеці України, а також недостатній практичний досвід БЕБ в реалізації оцінювання ризиків у сфері економіки (адже цей орган створено порівняно нещодавно), в осяжному майбутньому варто очікувати на необхідність доопрацювання й удосконалення відповідного законодавства, яке вочевидь має потребувати залучення практичних фахівців, науковців, зацікавлених осіб та громадськості.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вовк Д.О., Єфіменко І.А. Економіка і право: проблеми розуміння співвідношення. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*. 2011. № 5/2011. С. 135–146.
2. Кантор Н.Ю. Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням у сфері економіки як основа забезпечення економічної стабільності держави. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки. 2015. № 824. С. 39–44.
3. РАДА (Верховна Рада України online – Офіційний вебпортал парламенту України), «Законодавство України / Термінологія законодавства / Пошук у назвах термінів (правопорушення)». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term?find=1&text=правопорушення>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X (із змінами). *Відомості Верховної Ради України* РСР (БВР) 1984, додаток до № 51, ст. 1122. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
5. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (із змінами). *Відомості Верховної Ради України* (БВР), 2001, № 25–26, ст. 31. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
6. Киргізова В.С. Поняття економічних злочинів у правовій доктрині та законодавстві, їх диференціація. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2024. № 5 (2024). С. 710–715. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.05.109>
7. Гуторова Н.О., Романов С.Ю. Злочини в сфері економіки (проблеми кримінологічної і кримінально-правової класифікації). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2001. № 14. С. 3–8.
8. Бондаренко Н.О. Класифікація економічних злочинів (на основі Кримінального кодексу України). *Вісник Національного університету внутрішніх справ*. 2004. № 26. С. 160–164.
9. Попович В.М. Економіко-кримінологічна теорія детінізації економіки: монографія. Ірпінь: Академія державної податкової служби України, 2004. 524 с.
10. Митрофанов І.І., Гайкова Т.В. Загальна характеристика та види злочинів у сфері господарської діяльності. *Вісник КДПУ імені Михайла Остроградського*. 2009. № 4. Ч. 2. С. 154–157.
11. Канібер Ю.М. Поняття та види економічних злочинів в контексті розвитку правової держави. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Сер.: Право*. 2012. № 12. С. 289–292.
12. Обаль О.О. Взаємодія правоохоронних, контролюючих та інших органів при розслідуванні економічних злочинів : дис. ... док. філ-ї : 081 – право. Харків, 2021. 227 с.
13. Поптанич Ю. Адміністративно-правові аспекти регулювання діяльності підрозділів Національної поліції України, що здійснюють запобігання правопорушень у фінансовій сфері та галузях економіки. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 8/2018. С. 101–105.

14. Васильєв В.М. Адміністративно-правовий механізм протидії правопорушенням у сфері підприємницької діяльності в Україні : автореф. дис. ... док. юр. наук : 12.00.07. Харків, 2019. 42 с.
15. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / За ред. Н.М. Внукової, С.В. Глібка. Харків : НДІПрЗІР НАПрНУ, 2020. 304 с.
16. Люх В.В. Адміністративно-правові засади оптимізації діяльності правоохоронних органів у сфері забезпечення фінансової безпеки держави : дис. ... канд. юр. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2021. 204 с.
17. Керівництво із застосування ризик-орієнтованого нагляду (неофіційний переклад). FATF. 2021. 104 с.
18. Коломоець Т.О., Кремова Д.С., Колпаков В.К. Адміністративно-правове регулювання реалізації економічної функції держави та економічна функція адміністративного права: питання співвідношення. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 2/2022. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-2/44>
19. Карапетян О.М., Колесніков А.П., Олійничук Р.П. Застосування ризик-орієнтованого підходу у практичній діяльності детективів Бюро економічної безпеки. *Економіка. Фінанси. Право*. 2024. № 2. С. 23-26. DOI: <https://doi.org/10.37634/efp.2024.2.5>
20. Франчук В.В. Кримінально-правові засоби охорони економіки України: монографія. Львів, ЛьвДУВС, 2016. 244 с.
21. Методичні рекомендації щодо організації роботи із запобігання корупції юридичних осіб, що належать до сфери управління МВС / [Автор. кол.: Моргунов О.А., Романюк П.І., Бортник С.М. та ін.]; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Київ : [ІНФОТЕХ], 2023. 104 с.
22. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28.01.2021 р. № 1150-ІХ (із змінами). *Відомості Верховної Ради (ВВР)*, 2021, № 23, ст. 197. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20#Text>
23. Бюро економічної безпеки України (офіційний сайт БЕБ), «Діяльність / Оцінювання ризиків у сфері економіки». URL: <https://esbu.gov.ua/diialnist/otsiniuvannia-ryzykiv-u-sferi-ekonomiky>.